והא גבי קדשים נמי נאמר שור או כשב שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי מדסיפא למעט רישא נמי למעט אדרבה מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות האי מאי אי אמרת בשלמא למעט הוא דאיצטריך תרי מיעוטי דאע"ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מבעיא אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו [1]שור או כשב פרט לכלאים אי [א]למעשר תחת תחת יליף מקדשים אי לבכור העברה העברה יליף ממעשר אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב [2]אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור כלאים מבעיא אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן ר"א מתיר בכלאים מפני שהוא שה למאי הלכתא אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא ליה עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה וטהורה מטמאה מי מיעברא אין דקי"ל
דאיעבר

להוציא כלאים מביניהם. אין כלאים בא מהם: **מדסיפא למעט.** או דסיפא דקרא ו) כשב או עז ודאי למעט אתא שהרי כלאים בא מהם וממילא משמע (א) לרבות לא איצטריך ואי לרבות נדמה כל שכן דלא איצטריך דכיון דמרישא הוא מתרבי כלאים כל שכן נדמה דקיל: **אי לקדשים.** למימרא דפסול לקרבן דכתיב בהו שה בנדבות בפרשת נסכים (במדבר טו) או לשה בכבשים וגו': **הא בהדיא כתיב בהו.** מרבויא דאו כשב פרט לכלאים דפסול: **אי למעשר בהמה.** ואע"ג דלא כתיב ביה שה אלא לאן ו) קאמר רבא דפסול הא אמרינן בבכורות ז) לענין מילי טובא דגמר תחת השבט ח) מתחת אמו ט) הלכך להא מלתא יליף נמי ופסול: **העברה העברה.** והעברת כל פטר רחם לה' (שמות יג) וכל אשר יעבור (ויקרא כז): **לענין פדיון פטר חמור.** דכתיב שה י) וקא אשמעינן רבא טעמא דמתני' דקתני אין פודין בכלאים מהכא הוא: **ולא בחיה.** צבי ואיל: **ולא בשה שחוטה.** דלאו שה קרינא בה: **כלאים.** משני מיני בהמות: **כוי.** מבהמה ומחיה: **לטמא שנולד מן הטהור.** פרה שילדה סוס ואביו סוס או רחל שילדה חזיר ואביו חזיר לאסור באכילה דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים (דברים יד) וכיון דכתיב שה פרט לכלאים כה"ג הוא: דר' יהושע בפרק קמא דבכורות (דף ז.): **ועבורה מטמאה מי מיעברא.** דאיצטריך למעוטי והא קיימא לן בפ"ק דבכורות (דף ז.) לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה:
דאיעבר

והא גבי קדשים דכתיב שור או כשב נרבייה. תימה מה ריבוי צריך נמי דמשור וכשב לא מצי לרבויי כלאים מכשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהו אתי ואור"י דאע"ג דאתי כלאים מדסמך כשב לעז מכל מקום יש למעט מדסמך שור לכשב דלאחורא מקשינן וכיון דאי לא הוי כתיב שום או לא בסיפא ולא ברישא הייתי ממעט כלאים יש לי לומר דאתא או לרבות ומשני מדסיפא למעט כלומר או דכתיב גבי כשב ועז כיוצא בו במקום אחר אית לן למימר למעוטי הלכך ה"נ דרשינן למעוטי וה"ה או דרישא למעוטי דרשינן ליה ולא לרבויי ופריך אדרבה אימא איפכא דאו ראשון כתיב במקום שכיוצא בו במקום אחר ראוי לדרשו לרבות ודרשי ליה נמי הכא לרבות וה"ה נמי שני ומשני כו' ואם תאמר ולא ליכתוב אלא ההוא או דבין כשב ועז דמשור וכשב הוה ממעטינן כלאים ומאו דכשב ועז הוה ממעטינן נדמה וי"ל דאי לא כתיב אלא חד אפילו הוה כתיב גבי כשב ועז הוה דרשינן לרבות כלאים כיון דאי לא כתיב או כלל הוה ממעטינן כלאים משור וכשב כדפרישית לעיל:

השתא כלאים איתרבו כו'. וא"ת בלא ק"ו דכלאים איכא למפרך דמה צריך לרבות דממילא מתרבי כל כמה דלא מעטיה קרא דהא כי אמר דאתו אויין למעט צריך קרא למעוטי ואע"ג דממעטינן כלאים לא הוה ממעטינן נדמה אי לאו דמעטיה קרא וי"ל דבלא שום קרא הוה מרבינן נדמה שדומה במקצת סימנין וממעטינן נדמה שאין דומה כלל דהוה ילפינן בתחת תחת ממעשר ומעשר בהעברה העברה דבכור והשתא כי אמר דאתי או למעט ממעט נדמה אפילו אותו שנדמה במקצת סימנים וכי אמרי אתא לרבויי בעי לרבויי נדמה אפילו אותו שאין דומה כלל ולהכי דייק השתא כלאים איתרבי נדמה אפילו אין דומה כלל מבעיא:

אי למעשר. פירוש דהוי כאילו כתיב ביה שה מג"ש דהעברה העברה מבכור דכתיב ביה שה (ויקרא כז) אם שור אם שה ובקונטרס פי' דבמעשר כתיב לאן דהוי כמו שה ואין נראה ועוד בפרק בתרא דבכורות (דף נג.) פריך אי גמר מעשר תחת תחת מקדשים אפי' הנך נמי פי' יוצא דופן ומחוסר זמן ויתום לא יכנסו לדיר להתעשר ואי לא גמר מקדשים בשלמא טריפה כל אשר יעבור פרט לטריפה אלא כלאים מנ"ל ומאי קושיא לימא ליה דמבנין אב דרבא נפקא ליה כלאים כיון דבמעשר כתיב [לאן] כדפירש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי דאשה דבכור קמיך א"ש דלא מצי למימר התם דיליף מעשר מבכור דמיעט ביה כלאים דאם כן יוצא דופן נמי נמעט במעשר דניליף מבכור:

עד שיהא הוא שור ובכורו שור. אומר ר"י דבפרק קמא דבכורות (דף ה:) מוקי לה דוקא בשאין דומה כלל אבל דומה במקצת סימנין יליף התם מאך דקדיש בבכור וצריך למעט נדמה בקדשים ובכור דאי לא כתיב אלא בקדשים הוה ילפינן בכור מקדשים והוה ממעטינן בבכורות אפילו יש בו מקצת סימן ואי הוה כתיב ריבוי להודיה בבכורות לרבות נדמה שיש בו מקצת סימן הוה מרבינן ליה נמי בקדשים דילפינן מהדדי בג"ש וכן אי לא הוה כתיב בקדשים כלל אלא בבכור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מבכור אבל השתא דכתיב בקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי בבכור ליכא למילף קדשים מבכור דאם כן לישתוק קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כר' יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הבא מן הפרה שעיברתו אסור בסימן אחד של טהרה מעלה גרה או מפריס פרסה ודריש את זה לא תאכלו את הגמל גמל אי אתה אוכל בסימן אחד אבל אחר אתה אוכל בסימן אחד ואיזה זה זה טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטהור יכול אפי' עיבורו מן הטמא כלומר כשם שאני מכשיר בו כך אני מכשיר בבנו אם נתעברה הימנו פרה ת"ל שה כשבים כו' ועיבורו מן הטמא לאו דוקא דלדידיה הוי טהור אלא דומה לטמא וכולה סוגיא דבכורות (דף ו: ושם) לא משתמע כפירושו אלא משמע דמודה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור הנולד מפרה ומשור שהוא אסור ואם יש בו סימן אחד שדומה מקצת לפרה מותר ולא קאי כלל אסימנים דקרא (ב) ממעלה גרה או ממפריסי פרסה והכי איתא התם (שם) רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייבת ר"ש אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו ועלה דהכיא מבעיא ליה לר"ש בגמרא בן פרה מי בעי שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להתירו באכילה או אפי' במקצת ובעי למפשט מדר' יהושע דסבר כר"ש מדקרי לה טמא וקאמר אבל אתה אוכל בסימן אחד כו' אלמא לא בעי ראשו ורובו להתירו באכילה ודחי ודלמא סבר לה כר"ש בחדא ופליג עליה בחדא ועוד משמע התם (מ)דטעמא דר' יהושע משום דקסבר זה וזה גורם אסור ולפי זה אפי' טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא אסור והך דשמעתין דמוקי רבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא איירי נמי שדומה קצת לאמו כהכיא דרבי יהושע שאם היה דומה לגמרי לגמל אפילו עיבורו מן הטהור היה אסור דהא ס"ל כר"ש כדאוקמא דאיעבר מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למנקט טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא דאסור כיון דשה להוציא כלאים ואסור משום זה וזה גורם אלא משום דנקט במילתיה דר' יהושע טמא שנולד נקט נמי הכי במילתיה דרבא וכמילתיה דר' יהושע נקט משום דרישא קתני אבל אתה אוכל בסימן אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטהור להכי נקט בסיפא נמי יכול שאתה אוכל טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא וה"ה אפילו טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא דאסור משום זה וזה גורם והא דקאמר הכא ודלא כר' יהושע כ"ש דהוי דלא כר"א בר פלוגתיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אליעזר:

מי

מסורת הש"ס

א) חולין פה: לעיל עו., ב) [בכורות ה: וש"נ], ג) יומא מח: ע"ש בכורות יב., ד) בכורות שם, ה) [בכורות ז.], ו) [ויקרא כז], ז) [ויקרא כז], ח) [דף נג:], ט) [ויקרא שם], י) [ויקרא כב], כ) [שמות יג], ל) דה"ל כאלו כתיב שה והכא ליכא לאקשויי תחת תחת יליף שהרי לפי סברא לא גמר מקדשים. העתק מחלופי גרסאות, מ) ועיין בספר פני יהושע.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מדסיפא וכו' ולרבות לא אצטריך וכו' דמרישא הוה מתרבי: (ב) תוס' ד"ה לטמא וכו' אמעלה גרה או אמפריסי וכו' איתא התם ת"ר רחל שילדה וכו' לר"ש בגמל בן פרה מי בעי ר' שמעון שיהא ראשו ורובו וכו' וקאמר אבל אחר אתה אוכל:

◆

גליון הש"ם

גמ' אי לבכור העברה. עיין נדה דף מ ע"א תוספות ד"ה גמר לידה:

◆

מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור. מדמצי למיכתב אך שור כשב ועז, דהא פלינא בבכור קמישתעי דכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט בכולהו בכור, ש"מ עד שיהא הבכור כאמו ולא דומה לאחר (בכורות ה:). **אין פודין.** פטר חמור (יומא מח:). **לא בעגל ולא בחיה.** צבי ואיל (בכורות יב.) דשה כתיב (יומא מח:). **ולא בשחוטה.** דשה שחוטה (שם ושם). **ולא בטריפה.** שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה (בכורות יב.). **ולא בכלאים.** תיש הבא על הרחל (שם) ואע"ג דמשני לצדדין הוא שה (יומא מח:). **ולא בכוי.** לחיה ולביה (שם) ספק חיה ספק בהמה (בכורות יב.). **מפני שהוא שה.** דבין רחל ובין עז קרויין שה (שם). **משה כשבים.** שה הבא משני כבשים (שם ז.).

עין משפט נר מצוה

קט א מיי' פ"ו מהל' בכורות הלכה יד סמג עשין ריג:

קי ב מיי' שם פ"ב הל' ו סמג עשין רמא ולאוין רמג טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ה:

קיא ג מיי' פ"ב מהל' בכורים הלכה ח סמג עשין קמא טוש"ע י"ד סימן שכא סעיף כ:

◆

תורה אור השלם

1. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כב כז
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר יח יז